

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „Solidarității”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „Solidaritatea” sunt:

„Agricola”, (Ecica), „Agricola”, (Hunedoara), „Agricola”, (Lugoș), „Albina”, „Ardeleana”, „Arieșana”, „Arina”, „Auraria”, „Aurora”, (Baia-mare), „Bănățana”, „Banca Poporală” (Dej), „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de împrumut ca însoțire”, (Bicaz), „Cassa de păstrare”, (Mercuria), „Cassa de păstrare” (reuniune), (Săliște), „Ciacovana”, „Chiorana”, „Codreana”, „Comuna”, „Cordiana”, „Coroana”, (Bistrița), „Corvineana”, „Creditul”, „Crișana”, „Cugereana”, „Doina”, „Economia”, (Cohalm), „Economul”, „Făgețana”, „Furnica”, „Geogeană”, „Grănișterul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Jiana”, „Lipovana”, „Luceafărul”, „Lugoșana”, „Mercur”, „Mielul”, „Murășiana”, „Murășianul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Oraviceana”, „Plugarul”, (Cacova), „Poporul”, „Porumbăceana”, „Progresul”, „Racoșana”, „Reuniunea de împrumut și păstrare”, (Ilva-mare), „Răureana”, „Săcana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, (Caransebeș), „Sebeșul-săsesc”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Șercăiana”, „Sylvania”, „Someșana”, „Speranța”, (Hosman), „Steaua”, „Târnăveana”, „Tibleşana”, „Tmișana”, „Tovărășia agricolă”, (Sebeșul-săsesc), „Ulpiana”, „Vatra”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărăndeană”, „Zlăgheana”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Idolul de aur în sinoade.

Sinoadele din anul acesta ne-au surprins cu punerea pe tapet a *chestiunii băncilor în două direcțiuni opuse.*

Anume:

În sinodul din *Caransebeș* un *advocat* a propus ca:

„Preoțimii gr.-or. române peste tot, și în special *protopresbiterilor* să li-se interzică ca pe viitor să mai ocupe postul de *director executiv la vre-o bancă*, respective institut de bani, și prin urmare: *cei ce se află în un astfel de post au să abzică în timp precluziv*”.

Sinodul a decis cu toate voturile contra 2, ca „*propunerea să se transpună consistorului, având acela a veni cu propunere concretă*”. (Vezi «*Drapelul*» Nr. 47).

În sinodul din *Arad* un alt *advocat* face propunere în chestia „*incompatibilității postului de protopop și acela de director executiv al unei bănci*”.

Sinodul decide ca „*afacerea să se transpună spre deliberare la forul competent, la consistorul metropolitan*”. (Vezi «*Tribuna*» Nr. 94).

Iar în *sinodul arhidiecezan*, un *asesor consistorial*, din cinul *călugăresc*, ai cărui membri, precum se zice «*joară pe sărăcie*» — după o introducere foarte sforăitoare, — care mai vârtos în considerantele sale vine în conflict cu învățăturile lui *Christos*, care pe cămătari i-a gonit cu biciul din biserică, face propunerea:

„Să fie îndatorat consistorul arhidiecezan a studia cauza *intemeierii unei bănci culturale*, reclamând sfatul binevoitor al fruntașilor bisericii noastre și opiniunea acelor ne-

preocupați financiar specialiști, pe cari va afla de bine a-i consulta, iar rezultatul la care va ajunge să-l prezenteze acestui sinod în una din sesiunile viitoare”.

Sinodul decide „*a se transpune propunerea la consistorul arhidiecezan spre studiere și pregătirea unei propuneri*”. (Vezi „*Telegr. Rom.*” Nr. 46). Iar Nrul 47 al „*Telegr. Rom.*” în primul său articol *apoteozează această propunere ca superioară tuturor chestiunilor dezbătute în sinod*, și ținând cont de dispoziția sinodului ne asigură că «*Ideea cu siguranță trup se va face*».

Nu credem să existe un român adevărat, care să nu întimpine cu cea mai mare bucurie pe un grup de acționari, cari ar înființa o bancă cu capital social cât de mare, cu menițiunea, ca mulțămindu-se ei cu fructificarea capitalului investit în bancă, egală cu interesele depunerilor făcute la institut, *plusul profitului net să-l transpună la consistor spre a dispune de el în scopuri culturale.*

Dar interesul bine priceput al bisericii nu permite ca acel institut să-l înființeze biserica, angajându-și și capitalurile și organele la înființarea, la alimentarea și la susținerea acelei instituțiuni profane speculative, incompatibile cu vocațiunea și spiritul bisericii creștine.

Ținând cont de spiritul de care sunt stăpâniți deputații de astăzi ai sinodului arhidiecezan și de grava situațiune a școalelor confesionale creată de „*lex Apponyi*” nu ne incumetăm a trage la îndoială primirea unei propuneri venite din partea consistorului pentru înființarea „*băncii culturale*”. Pentru că făcând o revistă asupra deputaților, cari au participat la sinodul din acest an, *din 49 de inși 40 sunt în serviciul băncilor*, în calitate de directori executivi, de membri în

direcțiuni și în comitetele de supraveghiere, și cu deosebire *toți protopopii*, afară de doi, cari, deși la domiciliul lor încă este câte o bancă românească — nu sunt membri în direcțiune — sigur nu pentrucă ei ar fi refuzat sau ar refuză alegerea.

Dar totuș sperăm, că consistorul, deși *plin și el de conzilierii de bănci*, eventual cel metropolitan, după o matură studiere a chestiunii, *va pune la dosar propunerea aptă a periclită biserica*.

Propunerea invoalvă pericol în două direcțiuni. În direcțiune materială și mai vârtos în direcțiune morală.

Pentrucă iată cum își inchipue propunătorul crearea și conducerea acelei bănci.

„Având în vedere, că în cele rotund 1000 comune din arhiepiscopia Transilvaniei, cu o mulțime de *preoți*, învățători, advocați, medici, profesori, industriași, comercianți și alți fruntași *s'ar putea cu oare-care stăruință procura întreg capitalul social de lipsă, chiar și până la un milion coroane*“,

„având în vedere, că bisericile ca atari *n'ar riscă nimic, decât ar încredința capitalul deșus azi la alte bănci, la banca culturală, care operează în favorul lor, și care, având o conducere cât se poate de solidă ar stă sub controlul mai nemijlocit al superiorității bisericesti*» etc. etc.

Ni-se pare a fi prea idealist d-nul propunător dacă crede, că *afară de preoți, căroro în caz de necesitate li-se poate și impune, celelalte elemente laice înșirate în propunerea sa vor participa cu capitalul lor la crearea unei bănci condusă de cler și pusă sub «nemijlocitul control al superiorității bisericesti»*.

S'ar naște deci din propunerea făcută o bancă pur clericală, la care s'ar depune toate fondurile bisericesti din centru și din parohii.

Nu dubităm în onestitatea clerului nostru peste tot, dar crescuți pentru vocațiune sublimă ideală, acei clerici cari sunt conștiențioși întru împlinirea datorinței lor, nu se pricep la *afaceri profane comercial-financiare*; iar cari se laudă că se pricep, aceia — onoare excepțiunilor — sunt mai aplecați a se îngrijii de augmentarea finanțelor proprii decât de ale altora. Aceia desconsideră și își neglișă vocațiunea preoțească, sunt cârpaci în cea comercială și nu merită să li-se încreadă administrarea averilor bisericesti.

Dar chiar ingeri să fie toți clericali noștri, și lor li-se poate întâmpla, ca la conducerea unei bănci, să nu fie cu destulă precauțiune, să acoarde credite prea mari, și să participe la întreprinderi, cari ar cauza băncii

daune ireparabile, cari să provoace catastrofe, cum li-s'a întâmplat *clericalilor din Praga* s. e. cari înainte cu câțiva ani au dus la *licuidare marea bancă clericală condusă de ei «Cassa Sct. Wenceslav» („Wenzelskassa“)* unde biserica catolică și aristocrația boemă a *perdut milioane*.

Sau poate că are propunătorul în mână rasei sale pe vre-un *financiar genial civil*, pe care să-l pună în fruntea băncii contemplate? — căci genii guralivi, cari se știu impune au toate popoarele. — Va avea la îndemână pe un *Bontoux* românesc, care promite se facă minuni?

Dar și genialul *Bontoux*, care în 1873 cu milioanele *Vaticanului și ale înaltului cler din Franța* a înființat marea bancă *«Union generale»* după 9 ani de glorie, la 1882, a dus banca la faliment, s'au dus pe copcă seci de milioane bisericesti, iar el a fost judecat la temniță pe 5 ani.

Sau cine vrea, așa mai în mic, mai după modestele noastre puteri, are deja exemple și la noi de conducere preoțească la bănci.

Banca preotului *T. Câmpian* din *Prigor* întemeiată și condusă de el însuș, la care s'au prăpădit zeci de mii de coroane, avere bisericască și peste tot sute de mii cor. avere străină, a ajuns la licuidare, iar preotul *Câmpian* la temniță pe 5 ani.

Banca *«Pădureana»* din *Liget* întemeiată și condusă de protopopul *Cornel Teaha*, s'a prăbușit în scurt timp, protopopul emigrase, în fine s'a prezentat la judele de instrucție și sigur va ajunge în temniță.

Avem și în *Transilvania* o bancă în agonie, întemeiată și condusă de un protopop, pe care numai moartea l-a scăpat de pedeapsa lumească pentru necorecta conducere a băncii.

Credem că aceste dovezi sunt suficiente pentruca oricare fiu credincios al bisericii naționale române să poată judecă: dacă poate fi admisibilă ideea fundamentală a propunerii moderne monachale: ca toate fondurile bănești ale bisericilor să fie depuse la contemplantă bancă culturală.

Numai omul desperat, care și-a petrecut viața fără muncă în comoditatea procurată de averea moștenită dela părinți, când vre-o nenorocire îl lipsește de ea, decât să lucre și el, ca să poată suportă lupta pentru existență până când i-se va întoarce soarta spre mai bine — joacă va banque, și își pune restul averii pe o carte, ca dacă nu-i succede norocul, să se împuște. Biserica noastră națională însă are să trăiască în veci, căci de ea este legată și viața națională a poporului român și nu-și va riscă puțină avere agoni-

sită cu multă trudă pentruca să încerce realizarea unei idei *nerumegate*.

Iar încât privește *efectele morale ale propunerii*: noi credem că clerul nostru a *progresat deja prea rapid* în direcțiunea pe care ar cultivă-o punerea în lucrare a acelei propuneri.

Credem chiar că și acea propunere este numai *productul spiritului materialist, care de un timp încoace în mod îngrijitor cucerește pe clerul nostru*.

Deci nu încurajat trebuie acest spirit din sus în jos, ci moderat și stîrpit.

Astăzi aproape se consideră nevrednic un preot, care nu-și înfînțează o băncuță, sub pretext ca să-și ajute poporul în nevoi, în faptă însă să-și creeze o sinecură fie chiar și cu ajutorul cămătăriei și în detrimentul prestigiului vocațiunii sale sfinte.

Vindecarea acestui rău a devenit atât de necesară, încât chiar laicii o solicitază în sinoadele din Arad și din Caransebeș.

Și trebuie să recunoaștem că *acei propunători au pășit pe calea cea adevărată*.

Dar noi nu mai facem vorbă pe aceasta temă, ci lăsăm să vorbească conducătorul suprem al bisericii reformate din *Transilvania*, al unei biserici cu credincioși liber cugetători, cari n'au să țină la canoanele create de ss. Părinți ai bisericii noastre.

Consistorul bisericii reformate din *Transilvania*, după învățatura, ce și-o câștigase din întreprinderile dictate de *spiritul modern speculativ al fostului său episcop Szász Domokos*, în care a *perdut sute de mii*, — și văzând că preoții și profesorii lor se ocupă prea mult cu alergarea după câștiguri laterale în *detrimentul vocațiunii lor*, a înaintat la sinodul din toamna anului 1906 o *propunere pentru curmarea aceluia rău*.

În sinod propunerea a fost combătută și la propunerea unui profesor, sinodul a trecut peste ea la ordinea zilei.

Supărat de acest conclud, președintele mirean al sinodului, curatorul suprem al bisericii — Br. D. Bánffy, după ce a enunțat concludul și-a exprimat durerea cu cuvintele următoare:

„Trebuie să declar cu rușine, că suntem pe calea unei decadente, care duce spre destrăbălare (zúllés). M'am convins din intuițiune proprie, că preoți și profesori, în loc să stea acasă și să-și vază de studiul lor, abia așteaptă să alerge la institutele de bani și la alte ocupațiuni laterale ale lor, iar majoritatea sinodului (közgyűlés) respinge propunerea, care voește să pună limite acestor abuzuri. În trecut și eu am aderat la sistemizarea salarelor. Acuma când ar trebui să năzuim la idealuri — ei prefer venitele laterale. N'am drept a schimba concludul enunțat, dar am drept să-mi exprim temerea în interesul iubitei mele

biserici. Declar că de aci încolo, toate cazurile referitoare la ocupațiuni laterale le voi pertractă cu severitate ca chestiuni disciplinare”.

„De 36 ani ocup acest scaun, și în momentul acesta îmi vine a mă examina: că oare ce mă leagă de el? Rangul? Interesul? sau iubirea bisericii mele?”

„Înzăder stau aci, unde trebuie să văd, că consistorul este expus la suspiciuni neîntrerupte. E posibil să nu aprobați cele ce V'am spus, dar am trebuit să Vi-le spun”.

„Dacă tot astfel continuăm a merge ne ducem biserica la prăpastie”.

„Văd pericolul, îl vor simți și preoții și profesorii. Ei se sisteze această luptă permanentă. Preoții și învățătorii să nu cugete numai la pungă”.

„În trecut bărbații noștri au mers pe rug pentru biserica lor; astăzi numai venitele sigure îi însuflețesc”.

„Pas de pas ne amenință cucerirea din partea baptilșilor și a nazarenilor, și azi-mâne mă voi convinge că cucerirea lor este motivată”.

„Ei vorbesc de credință, iar noi pertractăm aci despre buzunar. Față cu aceste confesiuni agile în scurt timp va urmă, că cinstiții preoți nu vor avea cui să predice, iar domnii profesori nu vor avea pe cine să instrueze. Nu va mai fi nici salar preoțesc, nici salar pentru profesori”.

„Atunci într'adevăr se vor putea angaja de magistri poștali, de directori de bancă și de președinți la însoțiri”.

„Acestea a trebuit să Vi-le spun odată”.

Nici un Român nu poate fi admiratorul baronului Bánffy în politica lui față de noi, — dar în chestiunea aceasta vederile lui sunt mai românești decât propunerea făcută în sinodul archidiecezan.

Conducătorii bisericii noastre din diecesa Aradului știu prea bine, că secta „pocăiților” și a „țuțuliștilor” din comitatul Aradului și al Bihării sunt provocate de membri ai clerului.

Situația financiară.

Este a treia oară în anul acesta, că Banca Austro-Ungară își reduce etalonul oficial, urcat în cursul anului de criză trecut, succesiv, până la 6%, un etalon ne mai pomenit la noi de 30 de ani și mai bine. Două luni a fost în vigoare acest etalon urcat, din 11 Noemvrie 1907 până la 11 Ianuarie a. c., când Conziliul general al Băncii, ținând seamă de ameliorarea pieței internaționale de bani, a redus etalonul la 5%, apoi la 4 Februarie a. c. cu 1/2% la 4 1/2% și în fine la 7 crt. din nou cu 1/2% la 4%. Etalonul acesta, după toată probabilitatea, se va menține timp mai îndelungat, poate până târziu în toamnă, neschimbat, întrucât numărările împrumuturi de investițiune din țară și străinătate, amânate în timpul crizei pentru timpuri mai favorabile, nu vor ridica deja în curând pretenziuni mai mari față de piața de bani și nu vor provoca din nou o scumpire a banilor.

Ultima reducere a etalonului a determinat-o, conform raportului secretarului general Pranger, atât si-

tuția generală, tot mai favorabilă a pieței internaționale de bani, cât mai ales conșiderațiile față de trebuințele de credit ale classelor producătoare ale țării, mult păgubite din timpul crizei prin scumpetea extraordinară a banilor. Nu mai puțin decizătoare a fost pentru reducerea etalonului și împrejurarea că dela finele anului încoace, lună de lună, pretenziunile ridicate față de banca de emisiune (înaintările) s'au redus în măsură conșiderabilă. Astfel portfoliul cambial de K 748 mil. dela finele anului 1907, prezintă conform ultimei situații din Aprilie starea de K 547 mil., deci s'a redus cu rotund K 200 mil.; iar față de Octombrie 1907 cu starea de K 865 mil., reducerea Etalonului se cifrează cu K 319 milioane.

Asupra discountului privat, reducerea etalonului oficial, până acum, n'a exercitat o înriurire deosebită, căci deja în cursul lunii trecute, nu odată etalonul privat a costat *sub* cel oficial. Multă vreme însă nici băncile private mari nu vor putea să persiste în rezerva, ce și-au impus față de noua reducere a etalonului oficial, în urma experiențelor din toamna trecută, ei probabil că deja în curând ele vor apărea cu ofertele lor *de bani ieftini* și pe la băncile noastre, cărora însă le recomandăm și cu ocaziunea aceasta a-și revocă în memorie trecutul nu tocmai depărtat și a proceda cu cumpătul și precauțiunea de lipsă la luarea de noue angajamente, ca nu cumva avantajile, ce momentan li-se îmbie prin etalonul redus, să fie mai târziu, în cazul unei schimbări a situației, scump plătite, cum li-s'a întâmplat multora din ele în cursul crizei îndelungate a anului trecut.

Consolidarea internă și reducerea posibilă a apăsătoarelor sarcini de reescont, și nu dezvoltarea adeseori peste puteri și forțată a afacerilor lor să fie acum, când referințele s'au ameliorat, în prima linie, lozinca institutelor noastre de bani, căci numai așa vor putea rezista și în viitor cu bun succes furtunilor, de natura, celor prin cari au avut a trece nu de mult.

Politica Băncilor noastre.*)

II.

Dr. Traian Mihaiu.

Dacă aruncăm o privire peste terenul nostru economic în timpul recent, trebuie să spunem, că înaintarea care am făcut-o aci este relativ mare, ceea ce dovedește, că în Român e și inițiativă și tărie.

Mai ales pe tărâmul băncilor vedem desfășurat un progres, care trebuie să ne mulțumească și să ne dea încrederea și curajul într'un viitor mai mănos și bogat.

E un lucru ciudat, cum înainte cu două-trei decenii am început să întemeiem dintr'odată bănci de economizări și credit, fără să fi avut în branșa aceasta vre-o pregătire teoretică sau practică specială, și cum aceste așezăminte au luat fără excepție un avânt lau-

*) Publicăm acest articol, deși după părerea noastră nu toate „maximele“ înșirate în el sunt aplicabile la băncile noastre și la împrejurările între cari se înființează și funcționează aceste instituții ale noastre. Red.

dabil. Dacă activitatea lor suferă încă de unele neajunsuri, este bine dacă vom fi îngăduitori, căci lucruri desăvârșite nu se alcătuiesc dintr'odată, ci cu încetul, prin muncă nepregetată și cu concursul vremii, fără de care ar rămâne șubredă orice instituție.

Băncile noastre așa cum sunt ele, cu părțile lor bune și mai slabe, pentru țară însemnează un progres economic, pe care nimeni nu-l poate tăgădui.

Afacerile băncilor răspândindu-se pe un câmp tot mai larg și interesul pentru existența lor devenind prin mulții acționari și funcționari din ce în ce tot mai general, nu poate fi un lucru fără interes, mai ales pentru cetitorii „Revistei Economice“, dacă vom înșira aci niște adevăruri și maxime cristalizate din practica seculară a băncilor, cari ne vor putea servi și nouă spre luminare, atât din punct de vedere mercantil cât și birocratic și social.

Avem până acum peste 100 bănci, dar asupra întemeierii lor nu s'a spus încă nici un cuvânt. Ce condițiuni trebuie respectate la înființarea unei instituțiuni de bani și credit? Întrebarea aceasta pare poate naivă, și totuși nu-i ușor de aflat răspunsul adevărat. O bancă trebuie plasată în partea cea mai frumoasă și umblată a orașului ori târgușorului, fiind un edificiu cu o înfățișare băgată în seamă numai în folosul ei. În punctul acesta, pe cât se impune respectarea principiului economizării la o bancă, nu-i conșult a fi prea scump în ce privește cheltuelile etablării materiale, pentru că aceasta este o condițiune a succesului ei.

Câte din băncile noastre, nu sunt plasate în câte o stradă dosnică ori laterală, ceea ce fără îndoială este un inconvenient pentru clientelă și o proprie isolare de târg. În privința aceasta au arătat puțină pricepere mercantită destule bănci, pe când orice simplu comerciant cunoaște acest adevăr negustoresc. O bancă încă nu-i altceva decât o prăvălie, unde să vând bani, și din toate ramurile comerciale, ea este cea mai comercială.

Nu e bine dacă locuința directorului se află tot în aceeași casă, în care-i și banca. Localul băncii trebuie să fie strict separat și să nu comunice cu locuința vre-unui funcționar sau chiar cu a directorului, nici măcar printr'o curte, decum printr'un coridor. Cunosc cazuri la noi, când intrând la o bancă, te întâmpină întâi băeții cu servitoarea directorului și adese te lovește în nas și mirosul din bucătăria sa. Acestea sunt neajunsuri, cari trebuie înlăturate, ca supărătoare pentru clienți și nepotrivite cu mediul unei atari instituțiuni, în care trebuie să domnească o atmosferă absolut liniștită și oficioasă.

Să intrăm înăuntru băncii. Cine-i domnul cel mai mare aci? Directorul. O instituțiune de credit, ca orice altă întreprindere sau societate mai mare ori mai mică, are nevoie în primul rând de un cap cărmuitor, care se numește dirigent sau director. Ce calități și virtuți trebuie să întrunească un atare conducător pentru a corăspunde chemării sale?

Dupăcum zice vestitul financiar englez Gilbert, un bancher n'are nevoie să fie nici poet, nici filosof, nici savant, nici literat, nici orator, nici om de stat.

El n'are nevoie de nici un talent strălucitor, care să-l deosebească de restul celorlalți oameni, ba e chiar mai bine, când n'are nimic ce l-ar distinge de semenii săi. E suficient, dacă are într'un grad înalt, acea calitate practică, care se numește „*simplu comun*“.

Nu-i destul ca un director de bancă să-și însușească numai rutina tehnică, în orice caz este bine dacă cunoaște în amănunțime mediul economic, în care

trăește banca, pentru a ști, cari sunt ramurile producătoare solide și rentabile, și cari afacerile nesigure și riscate? Banca are totdeauna să se potrivească stărilor gospodărești înconjurătoare, orice inițiativă pripită și înaintare prea timpurie putând să tragă ușor după sine stagnări și pagube. După marele profesor de finanțe Adolf Wagner, o bancă nu poate să primeze, ci trebuie să secundeze viața economică.

Un cusur fatal pentru un conducător de bancă, este nehotărârea, el trebuind să știe cumpăni și chibzul cu orice prilej starea lucrurilor, și să ia rezoluție promptă.

Lipsa de tărie nu i mai puțin stricătoare. Când un bancher, după meditari lungi și mature, pro și contra, a luat o deciziune, atunci trebuie să se țină de ea. După sfatul marelui Curcelle-Ceneuille, ministru de finanțe francez (1850), trebuie să știe de ce a zis da, și când a zis odată da, atunci să nu mai revină, căci a încercă repararea unei greșeli după vreme, conduce ușor la o greșală și mai mare.

Un avantaj pentru un director de bancă, este de a se cunoaște pe sine însuși și de a ști cari sunt virtuțile și cari slăbiciunile sale, că înclină spre precauțiune prea mare, ori spre liberalitate, și dacă se întâmplă vre-un cusur ori o pierdere, să fie în stare a judecă, că a provenit ea din mersul firesc al lucrurilor ori dintr'o slăbiciune proprie și să-și recheme cazurile, când i-a lipsit hotărârea, discrețiunea, cumpănirea și înzistarea, pentru a fi pe viitor mai înarmat și iscusit.

Dacă-i bine, ca un dirigent de bancă să-și cunoască părțile sale slabe, nu-i mai puțin folositor ca să le știe ascunde lumii, care ușor le descopere, căutând prin măguliri și laude să le exploateze. De aceea-i recomandabil, ca cărmuitorii de instituțiuni de bani, să nu aibă relațiuni prea intime și familiare cu persoane, cari se află în poziția de a le cere credite în sume mari. Câți oameni n'au devenit cumiți și dibaci în afaceri bănești, abia după ce prin pierderea unei părți a capitalului lor au ajuns la câștigarea capacității financiare adevărate.

Simțul responsabilității totdeauna trebuie să fie viu și treaz într'un director de bancă, căci negotul banilor — după cum am zis — este cel mai negustoresc ca orice fel de trafic, și ca atare mai susceptibil. Operațiunile cele mai sigure le influențează adese un spirit economic, social ori politic neliniștit, care nu-i permis să scape privirii vigilente și gândirii prevăzătoare a unui director.

Intr'o bancă este totdeauna un ceva necunoscut. Nici cifrele din cărți și bilanțuri, nici dividendele, nici inventarele nu pot da o idee exactă a situațiunii unei bănci. În alte branșe negustorești este de ajuns dacă arunci odată ochiul pe cărțile magazinelor pentru a te convinge incurând de valoarea mărfurilor. Rezultatele obținute din anii precedenți încă sunt pozitive și datoriile rămase, formează de regulă o sumă mică. Dar la o bancă alcătuiesc datoriile și creanțele însăși materia comerțului. Portofoliul este un magazin în care orice poliță își are valoarea ei exprimată. Dar este aceasta valoarea ei reală? Cine știe? De multeori nici directorul habar nu are, că acel client, care în aparență se înfățișează ca unul dintre cei mai buni, trăește din credit înnoit, prin cambii de compelezanță.

Cumpătarea încă joacă un rol mare în politica unei bănci, pe care orice director trebuie să o exerciteze, pentru a-i deveni chiar a doua natură. Răvna nepotolită după câștig nu este bună. Mijlocul cel mai excelent, în timp normal și critic, de a câștiga clienți, zace într'aceea, de a trată bine pe care-i ai. Mai

sigur și folositor e împrumutul făcut prietenilor vechi, decât căutarea de a atrage clienți noi. Clientul vechiu e cel mai bun, care la noi este săteanul; el trebuie să stea în primul rând, și numai după el să vină ceilalți, căci puterea lui de muncă, vieța lui harnică și simplă și moșioara lui statornică, sunt garanții neperitoare. Din punct de vedere social, s'ar mai putea observa directorilor de bănci, că afară de oficiu, conveniri și întruniri cu personalul birocratic ar fi foarte la loc, ele contribuind pe lângă petrecerea plăcută și la ridicarea stimei și creditului lor în ochii publicului.

În ce privește funcționarismul băncilor noastre în general, se poate spune, că mecanismul său nu funcționează întotdeauna așa după cum s'ar recere. Nepotismul joacă un rol însemnat, ceea ce n'ar trebui tolerat. Favoruri nemeritate și protecții produc nemulțumire și strică morală, tulburând și spiritul colegial și disciplinar, care trebuie să însuflețească corpul birocratic. Birocratismul este un factor primordial printre celelalte întocmiri, ce contribuie la progresul unei instituțiuni de credit, fie el de natură socială și morală, efectele sale se arată materialmente în cifrele bilanțului.

E bine dacă în fiecare bancă sunt două persoane familiarizate cu orice ramură de afaceri, ca printr'o absență forțată ori în timp de vacanță, serviciul să nu suferă intreruperi sau conturbări. De altcum și aci diviziunea muncii e sistemul cel mai spornic, atât ce privește lucrul cât și timpul, care pentru un bancher este aur.

Ținerea cărților în ordinea cea mai desăvârșită, zice celebrul bancher englez Bagehot, a împiedecat la multe bănci suspendarea plăților și multe alte rele.

La sfârșit încă o mică observațiune asupra direcțiunilor noastre. Avem bănci, dar n'avem încă moravuri mercantile, cari valorează mai mult decât legile. În direcțiunile băncilor noastre domnește în cele mai multe părți un spirit neparlamentar, și necolegial. La băncile noastre nu se recunoaște dreptul minorităților, fire-ar ele cât de compacte. Majoritățile domnesc în mod absolutistic. Aceasta este un rău. Principiul liberal trebuie respectat, căci el este o garanție a prosperității și ordinii unei bănci. O mică opoziție e totdeauna bună și în loc ca această opoziție respinsă și nerecunoscută să vorbească asupra băncii prin cafenele, pe străzi și în alte părți — ce ușor ar putea să adumbrească prestigiul unei bănci! — mai cuminte-i să i-se dea ocazia să se rostească în adunările direcțiunii. După o vorbă a lui Bismarck, o opoziție trebuie pe cale artificială creată dacă nu există, căci orice corp reprezentativ devine fără ea greoiu și chiar sterp. Acest adevăr politic se recomandă cu deosebire băncilor noastre, cu atât mai mult, că o minoritate aci nu-i un lucru fictiv ori o cantitate negligeabilă, ci o putere reală și integrală, procentual cu acțiunile ei are un drept sfânt a fi părtașe, dar nu exchisă dela administrarea și cărmuirea băncii. Legea nu vorbește nimic de minorități, nici chiar în parlament, dar problema minorităților este o problemă de cultură economică sau civilizație mercantilă, pe care va trebui să o câștigăm și noi dacă voim ca băncile noastre să fie conduse ca în statele apusene înaintate ceea ce va contribui la creșterea câștigului lor. Am publicat observările și maximele acestea întrucât se pot cuprinde în pervazul unui atare articol, nu pentru a da lecțiuni, ci pentru a răspândi îndemnuri, căci a da îndemnuri, este darul cel mai frumos ce-l poate face omul, omului. În toate industriile și meseriile, ca și în aceea a băncilor, a domnit la început rutina primitivă, care a trebuit să se exerciteze vrând nevrând în mod servil. Numai mai târziu

s'a început a se căută rostul mai adânc al lucrurilor și atunci a venit într'ajutor știința, care a contribuit mult la ridicarea și perfecționarea lor.

Acest timp tranzitoriu de studiu și perfecționare a sosit și pentru noi. Atárnă dela iscusința și hărnicia noastră, care dacă își va îndeplini datorința întreagă va contribui și la ridicarea stărei economice a țării, și la înăvțirea burghezimei noastre.

Congresul funcționarilor de bancă în Debrețin.

Primum din *Budapesta*, prin mijlocirea d-nului *Dr. Hantos Elemér*, prim-secretarul „Asoc. regn. a institutelor de bani ungare” următorul articol apel, în românește, pe care la expresa dorință a dlui Hantos, îl publicăm cu unele modificări stilare indispensabile.

Corpul funcționarilor de bancă din Ungaria numără 12,000 membrii. Relația de serviciu a acestui corp de funcționari, care corespunde unei mici armate, n'a fost până în prezent nici cum regulată, nici cuprinsă în lege, iar viitorul lor în caz de infirmitate e nesigur. În privința aceasta s'au pus nenumărate întrebări, că oare de ce nu s'a îngrijit statul de îmbunătățirea situației unui corp atât de numărös. Răspuns hotărît la această întrebare nu putem da, dar suntem nevoiți a motiva nepăsarea statului cu aceea, că mai degrabă i-au atras atențiunea, parte muncitorii fizici și intelectuali dela întreprinderile dependente de stat, cari merg mână în mână cu desvoltarea ideilor sociale, parte mișcările oficianților de comitat și publici, precum și alte nenumărate mișcări energice, cari ating puterea de stat și prin cari solicitorii și-au ajuns scopul încât statul a trebuit să se ocupe serios cu problema îmbunătățirii stării lor materiale. Pentru că într'adevăr, dacă oficianții căilor ferate nu ar fi făcut grevă, dacă comitatele nu ar fi desvoltat așanumita „Opoziție”, prin ceace au atras asupra-le atențiunea binevoitoare a statului, și dacă corpul judecătoresc nu s'ar fi unit în impozanta adunare dela Seghedin, situația lor nici azi nu ar fi schimbată.

E evident deci din acestea, că în lupta pentru acelaș scop pășirea compactă și unitară poartă în sine germenele rezultatului sigur. Noi funcționarii de bancă până acum ne-am străduit să înființăm reuniuni, asociațiuni, cluburi, locuri de distracție, și am pândit lacomi după un Messia, care să ne ducă pe pământul făgăduinții, aceasta însă în zilele noastre nu mai e de ajuns. Vieța, dorința de a exista, greutățile crescânde ale câștigului, nereușita luptelor purtate parte pe față, parte secret, reușita celorlalți, — toate acestea ne silesc în fine și pe noi a ne asocia pentru eluțarea unei sorți mai bune și asigurarea viitorului nostru.

Marele congres, ce se va ține la Rusalii în Debrețin, această primă manifestare a tuturor funcționarilor de bancă din Ungaria nu s'a convocat cu scop egoistic; adevăratul scop urmărit este ca să-i procure o soarte suportabilă, o stare socială deamnă, să-i exopereze o lege și să-i asigure viitorul acelu corp de funcționari, cari manipulează averea acționarilor, deponenților, debitorilor, orfanilor, a comitatelor și deci milioanele statului, imdeplinindu-și cu conștiințozitate și punctual datorințele și contribuind la susținerea ordinii de drept și servind interesele mai înalte național-economice ale țării. Corpul acesta de funcționari cuprinzând o mare parte a intelectualilor patriei, și anume pe cei mai folositori din punct de vedere al muncii productive, este fără îndoială în drept a aștepta și pretinde ameliorarea situației sale atât materiale, cât și sociale. Cu atât mai mult nu se poate trage la in-

doială acest drept al său, cu cât munca cea grea și plină de răspundabilitate, ce îi incumbă zi de zi, trebuie s'o îndeplinească conștiințos și fără griji materiale istovitoare.

Societatea, care totdeauna a fost pe partea celor slabi, am avut-o și noi totdeauna pe partea noastră, dar guvernul, legislațiunea, ne-au tractat totdeauna mașter și poate că tocmai prin greșelile noastre. De-oarece nu voim să fim compătimiți de cei puternici, pretendem, ca guvernul să se ocupe și de soarta noastră și să ne asigure drepturi egale ca și celorlalți.

Cuvântul a 12,000 oameni trebuie să răsune în Debrețin! Oare înțelege-vor toți, pe cari îi privește, rostul întreprinderii acelor câțiva oameni idealști și însuflețiți, cari arangează acest congres: pentru eluțarea unei sorți mai bune și a unui viitor mai sigur pe seama lor și a colegilor lor?

Să ne gândim, că fiind vorba de glasul a 12,000 oameni, nu e de ajuns, ca să participe la acest congres numai 10—15% a funcționarilor de bancă; nu este de ajuns ca un ținut său eventual un comitat să fie reprezentat numai prin o persoană, nu, — să luăm exemplul dela congresul judecătorilor și procurorilor ținut în trecutului apropiat în Seghedin, unde fiecare judecătoria chiar și cele mai mici și mai îndepărtate a trimis 1—2 reprezentanți, astfel, că congresul a putut cu drept cuvânt să declare, că da, reprezintă pe toți judecătorii și procurorii din Ungaria.

Până la apariția acestui comunicat-apel, desigur fiecare institut de bani, fiecare ofician va fi primit deja invitarea comitetului aranjator al congresului. Să ne îndemnăm, ca să se adune oficianții din fiecare ținut în conferință, unde să hotărească exmiterea reprezentanților, anunțând aceasta comitetului central în Debrețin, pentru că o repetăm, deși suntem în deplină conștiință a dreptului nostru, avem totuș lipsă să documentăm și în afară că ne aflăm cu toții înrolați sub acelaș steag.

La o parte deci cu indiferentismul și cu însuflețire să peregrinăm cu toții la Mekka noastră, să mergem la congresul dela Debrețin ca, demonstrând acolo și cu numărul nostru impozant, să arătăm că credem a ne fi sosit și nouă ceasul mântuirii.

(Lugoș).

M. Glücksmann.

Jurisdicțiune.

Decizii Curiale.

Subscrierea cambului prin plenipotențiat. Plenipotența dată, în forma unui act notarial, pentru de a subscrie cambii, nu îndreptățește pe plenipotențiat să deoblige în favoarea sa pe cel ce i-a dat plenipotența.

Un asemenea deobligament cambial nu este valid și nu poate fi ridicat la valoare nici chiar prin o declarațiune ulterioară dată de plenipotent.

(Curia reg. Nr. 1242/1907 dela 25 Februarie 1908).

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„Banca centrală a casselor de păstrare boeme” în Praga (*Ustřední banka českých sporitelů v Praze*). Am primit la redacție bilanțul acestui institut de 1907, cu un extras din raportul direcțiunii asupra anului expirat și unul din protocołul adunării generale, redactate toate în limba română și menite

pentru informația băncilor noastre, cari, precum se știe întrețin întinse legături de afaceri cu aceasta societate prin filiala ei din *Brünn*, la care este împărțit și dl *Virgil V. Bontescu*, colaboratorul revistei noastre.

Spicuiam câteva date mai însemnate din acest raport și bilanț.

„*Ustredni banka*“ cu centrala în Praga, are 4 filiale: în *Brünn*, *Lemberg*, *Triest* și *Viena*, lângă care este instituit câte un comitet de supraveghiere; între membrii comitetului filialei din *Brünn* figurează și dl *Sava Raicu* secretarul institutului „*Victoria*“ din Arad.

Bilanțul pe 1907 prezintă la totalul activelor suma de K 212.850,690, din care *Rimesse* și *devize* K 50.651,269, *Efecte publice* rotund K 18.600,000, *Credite comunale* K 41.918,000, *Corespondenți* rotund K 22.500,000 etc. *Capitalul societății* este de K 10.000,000, *Rezervele* ating însă inclusive *dotarea anului curent* abia suma de rotund K 400,000. *Depozitele spre fructificare* pe libele se cifrează cu K 12 mil.; *Corespondenți* cu K 70.324,000; *Oblig. pupilare de bancă* K 41.900,000; *Valori în depozit și administrațiune* K 43.160,000 etc. *Venitul brut realizat* este de K 1.798,623, iar *profitul net* de K 602,958 din care s'a hotărât a se distribui o *dividendă* de $4\frac{1}{2}\%$ = K 18 de cupon. Numărul funcționarilor resp. al personalului de serviciu a fost la finele anului 1907 de 183 persoane.

La adunarea generală a acestei societăți, ținută la 25 Martie a. c. au participat 370 acționari, între cari și d-nii *Dr. Florea Lupu*, *prezident* la Banca țării din Bucovina, *directorul centralei însoțirilor economice române* din Bucovina, precum și dl *Sava Raicu* din Arad, cărora li-s'a mulțămît în limba română pentru viul interes dovedit față de aceasta societate.

„*Jebeliana*“, *institut de credit și economii, soc. pe acții în Jebelîn*. Bilanțul pe 1907, al II-lea an de gestiune l-a încheiat acest institut cu active de K 77,392 (în 1906 K 69,076) și la un venit brut de K 8,115, cu un profit net de K 4,334, în creștere față de anul precedent cu K 3,300. *Escontul* se cifrează cu K 64,491 (în 1906 K 46,776) și *Cambiile* cu acop. ipot. cu K 12,283. La pasive remarcăm *Capitalul social* de K 30,000 întreg vărsat și *Depozite spre fructificare* cu K 40,966, în creștere față de 1906 cu circa K 3,600.

„*Jiana*“, *institut de credit și economii, soc. pe acții în Petroșeni*. Al IV-lea an de gestiune, 1907, l-a încheiat acest institut cu active de K 405,117, mai mari decât în 1907 cu K 7,200 și cu un profit net de K 8,155 în reducere față de 1906 cu circa K 2,000. *Ramul principal de afacere*, *Escontul*, prezintă starea de K 315,739, mai mult decât în 1906 cu K 53,000, asemenea au crescut *Cred. camb. cu acop. ipot.* dela K 33,940 la K 41,160. Dintre pasive arată o frumoasă creștere de peste K 5,000, *Rezervele*, cari se cifrează cu K 13,216; iar *Depozitele spre fructificare*, în 1906 de K 108,743, prezintă în bilanțul ultim starea de K 215,798. *Reescontul* în 1906 de K 140,658 s'a redus în cursul anului 1907 la K 10,795. *Venitul brut* de K 35,099 este mai mare decât în 1906 cu circa K 3,200.

„*Ligediana*“, *institut de credit și de economii, soc. pe acții în Liget*. Bilanțul pe 1907 al acestui institut arată, în comparație cu bilanțul anului precedent puține schimbări; activele totale au crescut dela K 82,752 la K 89,299 și anume *Escontul* cu circa K 4,000 la K 60,544 și *Credit. camb. cu acop. ipot.* dela K 25,000 la K 28,000, din totalul cărora sunt

reescontate K 27,016 (aproape ca și în anul precedent). Ce privește pasivele au crescut *Rezervele* cu circa K 1,400 la K 6,111 și *Depozitele spre fructificare* cu circa K 4,000 la K 34,876. *Interesele tranzitoare anticipate* sunt prezentate cu K 987, la K 6,963 interese încassate. *Venitul brut* de K 9,453 este mai mare decât în 1906 cu circa K 1,200, iar *profitul net* este de K 2,700, aproape egal cu cel al anului expirat.

„*Mărgineana*“, *institut de credit și economii, soc. pe acții în Poiana-Sibiului*. Fondat în 1907, cu capital soc. de K 80,000, institutul acesta își publică bilanțul primului an de gestiune, care prezintă următoarele poziții mai principale: *Escont* K 40,375; *Imprumuturi pe oblig.* K 18,535; *Imprumuturi hipotecare* K 17,190; apoi *Depuneri proprii* în sumă de K 114,583, care întrece chiar cu ceva *Depozitele spre fructificare* de K 114,315 și dovedește că acest institut n'a fost în stare, nici într'un an de criză, ca cel expirat, să-și plaseze în afaceri mai lucrative capitalurile disponibile. *Imprejurarea* aceasta a înruiat și câștigul net realizat, care se cifrează abia cu K 3,126, ceea ce corespunde la o rentabilitate de 3.90% ale capitalului social de K 80,000.

„*Monoreana*“, *institut de credit și de economii, soc. pe acții în Monor* și-a încheiat bilanțul pe 1907 cu active de K 40,597 (în 1906 K 36,297), compuse aproape exclusiv din *Imprumuturi pe obligații* în sumă de K 40,540 (+ față de 1906 de circa K 5,000). Dintre pasive au crescut *Depozitele spre fructificare* cu circa K 4,000 la K 18,203, pe când *Reescontul* de K 7,600 arată o reducere de K 400. *Venitul brut* de K 4,213 este în creștere față de 1906 cu circa K 400, iar *profitul net* de K 2,017 este mai mare decât în anul precedent cu K 450.

CRONICA.

Rugure. On. institute, cari încă nu ar fi retrimis redacțiunii noastre „*Chestionarul*“ pentru „*Anuarul băncilor române pe 1909*“ sunt rugate a o face aceasta de urgență, ca datele cuprinse în aceasta publicațiune a noastră să fie cât mai exacte și complete.

Necrolog. *Daniil David*, senator orășenesc al orașului Orăștie, *prezidentul comitetului de supraveghiere* la „*Agricola*“ din Hunedoara a încetat din viață la 1 Maiu 1908, în Orăștie.

Poporațiunea Bucureștilor. Conform unei statistice recente a primăriei orașului București poporațiunea acestui oraș se urcă la 293,619 locuitori.

La finele anului 1899 poporațiunea a fost de 282,071 suflete; s'a constata deci o creștere de 11,548 suflete în 10 ani.

Retragerea din circulațiune a bancnotelor actuale à K 20 și punerea în circulațiune a bancnotelor noue de aceeași valoare se va începe, conform hotărârii *Conziliului gener. al Băncii Austro-Ungare*, la 22 Iunie a. c.

Prima bursă în provincie. În *Miskolcz*, acest important centru comercial din partea nordică a țării s'a deschis în 7 crt. *prima bursă de efecte și mărfuri din provincie*. Astfel de burse se proiectează a se mai înființa și în alte centre ale țării.

BIBLIOGRAFIE.

A csekjog kodifikációja (Codificarea dreptului de cec) de Dr. Hantos Elemér. Budapesta 1908. Editura: „Asociației regnicolare a institutelor de bani ungare“.

Sub titlul acesta zelosul prim-secretar al „Asociației regnicolare a institutelor de bani ungare“ dl Dr. Hantos Elemér, a publicat de curând în o broșură de 76 pagini un studiu critic despre proiectul de lege asupra cecului, prezentat camerei la 5 Iulie 1907. Lucrarea cuprinde afară de partea introductivă, intitulată: Codificarea dreptului de cec, 11 capitole purtând titlul următori: I. *Subiectele afacerilor de cec*. Emitentul (capacitatea de cec activă). Trassatul. (Capacitatea de cec pasivă). II. *Baza de drept a cecului*. Contractul de cec. Dreptul de a emite cecuri. Obligamentul de a rescumpărare. Acoperirea. III. *Forma și conținutul esențial al cecului*. Recerințele formale. Recerințele cu privire la conținut IV. *Conținutul eventual al cecului*. Posesorul și indicarea lui. Indicarea locului de plată. Terminul de plată. V. *Punerea în circulație a cecului*. VI. *Acceptarea cecului*. VII. *Implinirea obligamentelor bazate pe cec*. VIII. *Drepturile și datorințele participanților la afacerile de cec*. IX. *Dreptul de păcă al posesorului cecului*. Contra emitenților și indosanților. Contra trassatului (băncii). X. *Responsabilitatea pentru dauna provenită din falsificarea cecului*. XI. *Timbrul cecului*.

Prețul publicației nu este indicat.

Sumar.

Idolul de aur în sinoade. — Situația financiară. — Politica băncilor noastre. — Congresul funcționarilor de bancă. — Jurisdicțiune: Decizii curiale. — *Societăți financiare și comerciale*: „Banca centrală a casselor de păstrare boheme“, „Jebeliana“, „Jiana“, „Ligediana“, „Mărgineana“, „Monoreana“. — *Cronică*: Rugare, Necrolog, Poporațiunea Bucureștilor, Retragerea din circulație a bancnotelor actuale à K 20, Prima bursă în provincie. — *Bibliografie*: A csekjog kodifikációja.

„STEUAU“, inst. de credit și econ. în Român-Petre.

AVIZ!

Proprietarul acțiunilor Nrii 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, este provocat în sensul §-lui 117 din legea comercială, ca în termen de 14 zile dela ultima publicare a acestui aviz să solvească restul ratelor, căci în caz contrar acțiunile subscrise se vor anula.

Român-Petre, la 15 Maiu 1908.

Nr. 104 (1—3)

Diracțiunea.

„POPORUL“, inst. de cred. și cassă de schimb, Săliște.

CONCURS.

„Poporul“, institut de credit și cassă de schimb în Săliște (Szelistye, Szeben m.) angajază un **contabil cu praxă**.

Reflectanții să-și comunice pretenziunile de salariu și timpul când ar dori să-și ocupe postul.

Nr. 103 (1—2)

„ĂGRICOLĂ“,
însoțire economică de magazin și antic. în Hunedoara.

CONCURS.

„Agricola“, însoțire economică de magazin și anticip. în Hunedoara (*Vajdahunyad*), prin aceasta publică concurs pentru ocuparea postului de **contabil**, retribuit *deocamdată* cu un salariu anual de K 1200, tantiema statutară și îndreptățirea de a intra ca membru la fondul pe penziune.

Postul este a se ocupa până la 15 Iunie st. n. a. c.

Concurenții să dovedească cu acte în regulă că au calificația dela vre-o școală comercială și apoi — întrucât au — praxa de până acum în afaceri de bancă și cunoștința de limbi.

Ofertele sunt a se trimite la adresa direcțiunii până la 1 Iunie 1908.

Nr. 102 (1—2)

Diracțiunea.

Banca de asigurare Transilvania.

— Sibiu, strada Cisnădiei Nr. 5. —

Asigurări contra pericolului de foc și exploziune.

Asigurări pe viață în toate combinațiile.

Asigurări pentru cazuri de accidente.

Asigurări contra pagubelor prin grindină.

Asigurări contra infracției (furt prin spargere de casse și locuințe).

Nr. 1 20—52

Asigurări de sticle la galantare, etc.

Pentru bănci de credit condiții foarte avantajoase pentru asigurarea hipotecelor și reduceri considerabile de premii pentru membrii oricărei reuniuni agricole sau tovărășii economice.